

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Motion 2003:25 av Birgitta Rydberg m.fl. (fp) om nya metoder för fosterdiagnostik av Downs syndrom

Föredragande landstingsråd: Birgitta Sevefjord

Ärendet

Motionärerna föreslår nya metoder för fosterdiagnostik av Downs syndrom.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Samtliga gravida kvinnor erbjuds ultraljusundersökning, bland annat för att få undersökt om fostret har några allvarliga missbildningar. Vid avvikelser hos fostret erbjuds kvinnan att genomgå fostervattensprov med fullständig kromosomodling där svar på alla kromosomavvikelse ges. Den vanligaste kromosomavvikelse är Downs syndrom. Det finns en liten, men dock, risk för missfall till följd av dessa prov.

Nu finns en ny metod (NUPP), som enbart upptäcker Downs syndrom, men i gengäld reduceras missfallsrisken. Men det finns inte entydiga resultat som visar att NUPP-metoden är att rekommendera som screening. Specialsakkunnig i obstetrik och gynekologi samt mödrahälsovårdsöverläkarna i länet rekommenderar inte att NUPP-undersökning införs som screening i länet utan endast används i de fall där kvinnan är över 35 år och känner tveksamhet till att genomgå moderkaks- eller fostervattensprov.

NUPP-undersökning bör därför inte införas som screeningmetod i länet, istället bör nationella riktlinjer inväntas kring fosterdiagnostiken. NUPP-undersökning kan dock användas på individuell indikation efter läkarbedömning och samtal med den blivande mamman.

Bilagor

- 1 Motion
- 2 Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Samtliga föräldrar har rätt att få en enhetlig och adekvat information om fosterdiagnostiska metoder. Ett informationsmaterial har tagits fram som används vid länets samtliga mödravårdscentraler och uppdaterad information finns också tillgänglig på www.vardguiden.se.

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 9 augusti 2006.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 22 augusti 2006.

Vid behandlingen i landstingsstyrelsen yrkades bifall dels till landstingsrådsberedningens förslag, dels till fp-ledamöternas förslag.

Landstingsstyrelsens beslut fattades utan omröstning.

Fp-ledamöterna reserverade sig:

”Landstingsstyrelsen föreslår landstingsstyrelsen besluta *att* bifalla motionen.

För att klarlägga om ett foster har kromosomförändringar kan fostervattenprov eller mätning av vätskespalten i fostrets nacke (nackuppklaringsmetoden) användas. Fostervattensprov kan innebära risk för missfall och det erbjuds kvinnor över 35 år. Det är dock yngre mödrar som föder flest barn med Downs syndrom.

Därför är det logiskt att erbjuda den nyare nackuppklaringsmetoden till samtliga mödrar. Då skulle en högre andel med foster med Downs syndrom upptäckas. Diskussioner pågår på nationell nivå om riktlinjer för fosterdiagnostik och om hur nackuppklaringsmetoden ska tillämpas. Det är viktigt att aktuell kunskap om fosterdiagnostik tillämpas inom vården i Stockholms län. Syftet måste vara minska antalet missfall och att öka säkerheten i diagnostiken. Detta synsätt måste avspeglas i gällande avtal.”

Ärendet och dess beredning

Birgitta Rydberg m.fl. (fp) har i en motion (bilaga), väckt den 11 mars 2003 föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* pröva hur aktuell kunskap inom fosterdiagnostik kan införas och användas i syfte att minska missfall och öka säkerheten i diagnostiken, *att* uppdra åt vårdgivare som har avtal med landstinget att informera samtliga blivande föräldrar om möjligheten att få mätning av fostret genom nackuppklaringsmetoden

Utskottsbehandling

Hälso- och sjukvårdsutskottet har den 30 maj 2006, enligt landstingsdirektörens förslag, föreslagit landstingsstyrelsen besluta *att* avge yttrande över motionen enligt landstingsdirektörens utlåtande.

Fp-ledamöterna deltog ej i beslutet.

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 4 maj 2006 bifogas (bilaga)

Bilagor

Motionen

Ett barn bland 650 födda har Downs syndrom. Risken att få barn med Downs syndrom ökar med moderns ålder. Men samtidigt är de flesta barn som har Downs syndrom födda av yngre mödrar. Gravida kvinnor som är 35 år och äldre erbjuds fostervattenprov för kromosomanalys. Metoden medför en missfallsrisk på cirka en procent. Annorlunda uttryckt så skulle för varje upptäckt fall av Downs syndrom så kan två kvinnor med friska foster få missfall p g a provtagningen. Eftersom den största delen barn med Downs syndrom föds av yngre mödrar är det egentligen ologiskt att inte använda andra metoder som riktas till hela gruppen gravida oavsett ålder.

Det finns en relativt ny metod att beräkna risker för att ett foster kan ha kromosomförändringar. Metoden innebär att man mäter en vätskespalt i fostrets nacke (nackuppkläring). Undersökningen görs under perioden 10 – 14 graviditetsveckan. Risken för Downs syndrom beräknas utifrån måttet med vätskespalten, kvinnans ålder och graviditetens längd. Den kan kompletteras med blodprov för s k serummarköranalys. Vid förhöjd risk erbjuds uppföljande fostervattens- och moderkaksprov.

Fosterdiagnostik är ett område som är nära kopplat till etiska bedömningar och överväganden. Vilka undersökningar som kan användas måste bli föremål för ingående diskussioner med de blivande föräldrarna. Det är viktigt att de får en korrekt och förståelig information om de förväntade konsekvenserna av olika undersökningar.

Det är önskvärt att nackuppkläringmetoden kan erbjudas de blivande föräldrarna inom vårt landsting. Erfarenhetsmässigt leder användning av metoden till att en högre andel foster med Downs syndrom upptäcks. Samtidigt krävs färre fostervattensprov vilket medför ett lägre antal missfall. I det medicinska programarbetet framhålls att man kan halvera antalet fostervattensprov och hitta tre gånger fler kromosomskadade foster än idag genom blodprov och ultraljudsundersökningar.

Svårigheterna i att ändra den tradition som finns, att erbjuda alla äldre gravida fosterdiagnostik, ligger delvis i att nuvarande metoder invagar i trygghet. Det uppfattas som en rättighet. När ny kunskap visar att fosterdiagnostiken bör breddas och selekteras står vården inför svårigheter att förmedla denna information.

Vi föreslår landstingsfullmäktige besluta

LS 0303-1153

att pröva hur aktuell kunskap inom fosterdiagnostik kan införas och användas i syfte att minska missfall och öka säkerheten i diagnostiken

att besluta uppdra åt vårdgivare som har avtal med landstinget att informera samtliga blivande föräldrar om möjligheten att få mätning av fostret genom nackupplärningsmetoden

Stockholm den 11 mars 2003

Birgitta Rydberg

Stefan Lindberg

Margaretha Herthelius

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Förvaltningens synpunkter

I dag erbjuds samtliga gravida kvinnor ultraljudsundersökning under graviditetsvecka 16-20 för att undersöka antalet foster, beräkna förlossningsdatum samt för att undersöka om fostret/fostren har några större allvarliga missbildningar tex ryggmärgs- och bukväggsbråck. Ultraljudsundersökningen sker som screening (=allmän undersökning) eftersom den erbjuds alla gravida. Vid avvikelser hos fostret erbjuds kvinnan ytterligare utredning med exempelvis fostervattensprov eller moderkaksprov där fullständig kartläggning av kromosomer görs efter odling. Erbjudande om sådan ytterligare utredning gäller också för de kvinnor där ärftlig förekomst av kromosomavvikelse finns. Svar på kromosomodlingen erhålls efter ca tre veckor efter provtagningen. Dessa undersökningar sker efter individuell bedömning och är inte att anse som screeningundersökningar.

Den vanligaste kromosomavvikelsen är Downs syndrom (trisomi 21). Risken att födas med Downs syndrom ökar med mammans ålder. När mamman är 35 år är risken en på 400 barn. När mamman är 40 år är risken en på 100 barn.

På grund av att risken för att fostret ska ha Downs syndrom ökar med mammans ålder så erbjuds alla kvinnor som fyllt 35 år fostervattensprov eller moderkaksprov. I första hand erbjuds en snabbanalys av de vanligaste allvarliga kromosomavvikelserna, inklusive Downs syndrom. Detta prov, sk QF-PCR, sker i graviditetsvecka 14-16. Svar erhålls efter en vecka. Kvinnan har även möjlighet att välja en fullständig kromosomanalys (odling), vars svar erhålls efter tre veckor. Detta erbjudande är en screeningundersökning eftersom provet erbjuds alla kvinnor fr om 35 års ålder.

Risken för missfall på grund av provtagningen är 0,5-1 procent för både moderkaksprov och fostervattensprov.

På grund av missfallsrisken är många kvinnor tveksamma inför fostervattens- och moderkaksprovtagning. Man erbjuder därför kvinnor över 35 år och som är tveksamma i stället en förbättrad riskvärdering genom ultraljudsundersökning med mätning av s k NUPP. Vid NUPP-undersökningen mäts vätskespalten i fostrets nackgrop och tillsammans med kända risker, som mammans ålder och eventuellt tidigare barn med Downs syndrom, beräknas risken för Downs syndrom hos fostret. Denna ultraljudsundersökning kan utföras i graviditetsvecka 11-14. Det finns forskningsresultat som visar att riskvärderingen vid NUPP kan bli säkrare om den kombineras med blodprovsanalyser.

I en mycket stor studie som nyligen avslutats framkom inte entydigt om NUPP är en metod att rekommendera för screening.

När nya fosterdiagnostiska metoder lanseras kan det vara lockande för vårdproducenter att kunna erbjuda patienter flera olika undersökningar. Så har också skett inom länet i väntan på ett politiskt beslut om vilken metod som ska användas som screeningmetod. De blivande föräldrarna kan invaggas i en falsk trygghet att alla missbildningar och skador upptäckts när flera tester utförs, trots att dessa enbart mäter samma risk.

Under år 2006 kommer Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) att tillsammans med Statens medicinsk-etiska råd ta fram nationella riktlinjer för fosterdiagnostik.

Specialsakkunnig i obstetrik och gynekologi samt mödrahälsovårdsöverläkarna i länet rekommenderar inte att NUPP-undersökning införs som screening i länet utan endast används i de fall där kvinnan är över 35 år och känner tveksamhet till att genomgå moderkaks- eller fostervattensprov.

Förvaltningen föreslår således att NUPP-undersökning inte införs som screeningmetod i länet utan att man avvaktar riktlinjer från nationell nivå. NUPP-undersökning kan dock användas på individuell indikation efter läkarbedömning och samtal med den blivande mamman.

Samtliga föräldrar har rätt att få en enhetlig och adekvat information om fosterdiagnostiska metoder. Ett informationsmaterial har tagits fram som används vid länets samtliga mödravårdscentraler och uppdaterad information finns också tillgänglig på www.vardguiden.se.